

դահճատուն պահականոց, ձիանոց, և ըն. պալատի դու-
նաւոր ապակիներն մինչև Ռիատին կը շողշողային:

Կաւանդեն թէ պարսպի շինութեան միջոցին աղ-
ջիկ մի դրած են մէջը՝ ողջ ողջ հիւսած, և թէ դեռ
շատ ժամանակ չէ, պարիսպն քանդուած միջոցին շա-
տերն ականատես եղած են, տեսած են զլիւի տեղն և
ծամերն, որ երկար ատեն քարերու միջից դուրս ցրց-
ուած և կախուած կար: Այսպէս կանէին, կաւանդեն
որպէս զի բերդի հիմը հաստատ լինի:

Թօփրագ-դալէ ընդարձակ քաւշան ունի, որ բըռ-
նած է Մօլլա-Սիւլէյման և Խաչու գիւղերու քաւշան-
ներու միջավայրը արևելից և արևմտից. իսկ լեռնային
մասը աւանէս կը սկսի, կը տարածուի ի հիւսիս մինչև
Շահ-կեօլ լեռներու գագաթը Ռ. սահմանը. դաշտայինը
ի հարաւ և ի հարաւ արևելս մինչև Մսուրի, Շա-
մեան, Միրանկներ և Մամրտան գիւղերու քաւշաններն,
և կորոզուի Խոփուզ և Խաչու գետակաց ջրերով:

Աւանիս ժողովրդեան կեանքն տակաւ առ տակաւ
քաղաքականէ երկրագործականի փոխուելով՝ օր ըստ օրէ
շինութիւններն ի դաշտ կը մերձենան¹:

Հին շուկայի հետքերն կերելին այժմեան շուկայից
շատ բարձր, որ երկարացած է բերդի հարաւային ստո-
րտան արևմտեան ուղղութեամբ, որ ըստ աւանդութեան
1500 կրպակ կը պարունակէր, այս քանի տարիներս նաև

բաղմանալով գաւառակներու բաժանած և իշխած են, շատ
անգամ իրարու ձեռքէ յափշտակելու համար արիւնոուշտ
պատերազմներ մղած են իրարու դէմ:

1. 1891 թուականին այս տեղ խումբ մի զինուոր և
զինուորական պաշտօնեաներ հաստատուեցան. որով դարձեալ
շինութիւնը սկսան բարձրանալ վերի կողերը: